

Aleksandar Hemon

Iubire și obstacole

CTRL+F
COLECȚIE COORDONATĂ DE
JOHN FREEMAN

Iubire și obstacole

ALEKSANDAR HEMON

Traducere de Anca Dumitrescu

BLACK BUTTON BOOKS

9	Stairway to Heaven
39	Orice
59	Dirijorul
81	Good Living
89	Camera lui Szmura
109	Albinele. Partea I
135	Comando american
159	Nobilele adevăruri ale suferinței

Stairway to Heaven

Era o noapte africană perfectă, ruptă din Conrad: aerul era cleios și nemișcat de umezeală; noaptea mirosea a carne arsă și fecunditate; întunericul era vast, impenetrabil. Mă simțeam malaric, deși probabil că era doar oboseala călătoriei. Simțeam parcă milioanele de miriapode adunându-se pe tavan deasupra patului, nemaivorbind de flota de lilieci zburând înfometati prin copacii de sub fereastră. Cel mai supărător era zgomotul neîncetat al tobelor: loviturile sonore, greoaie, plutind amenințător în jurul meu. Dacă prevesteau război, pace sau rugăciune, nu puteam spune.

Aveam 16 ani, vârstă la care frica stimulează inspirația, așa că am aprins lumina, am scos din valiză carnetul Moleskine nou-nouț – tobele invocau încă mărețele forțe ale întunericului – și am scris pe prima pagină:

Kinshasa 7.7.1983

ca imediat după aceea să aud ușa de la dormitorul părinților mei deschizându-se violent, și pe Tata înjurând și călcând apăsat. Am sărit din pat – Sestra, înspăimântată, a început să se smiorcăie – și am alergat după Tata care aprinsese deja luminile în sufragerie. Am dat peste Mama care-și legăna pieptul îngrijorată. Toate luminile erau acum aprinse; o bandă de molii fâlfâiau fără speranță într-o lampă; se auzeau țipete și plânsete; cinelele se prăbușeau în jurul nostru. Era înfiorător.

– Spinelli, a exclamat Tata peste zgomot. Ce nemernic!

Tata dormea în pijamale de flanel, mult mai potrivite pentru o stațiune de ski din Alpi decât pentru Africa – se pare că aerul condiționat îi făcea rău la rinichi. Dar înainte de a ieși din apartament, și-a pus pe cap pălăria safari, nu cumva să-și lase scăfârlia cheală expusă la curent. Când a dispărut furios în

Întunericul asurzitor al scărilor, Sestra, plângând, își lipise fața de șoldul mamei; eu stăteam în picioare în chiloți, cu tălpile reci pe podeaua goală, cu stiloul încă în mână. Posibilitatea de a nu se mai întoarce pâlăia în întuneric; nu mi-a trecut prin cap să mă duc după el; Mama nu a încercat să-l oprească. S-a aprins lumina și cântecul asurzitor a năvălit pe scări. Încă se auzeau tobele; un alt ding-dong jalnic s-a ghemuit în ritm. Tata a renunțat să mai sune la sonerie și a început să izbească în ușă, strigând în engleza lui stricată:

– Spinelli, tu, foarte nebun! Oprește zgomot. Noi somn. E patru dimineața.

Apartamentul nostru era la etajul șase; trebuie că locuiau o mulțime de oameni în clădire, dar părea că o abandonaseră de urgență. În momentul în care lumina de pe scară s-a stins din nou, tobele s-au oprit, spectacolul s-a terminat. Ușa s-a deschis și o voce americană nazală a spus:

– Scuze, frate. Mii de scuze.

Când m-am întors în pat, deja se lumina de ziuă. Afară în copaci un popor de păsări luase locul liliiecilor însetați de sânge și ciripea în paroxismul unei vieți lipsite de sens. Somnul și visarea erau departe de mine acum, nici nu puteam scrie. Fumând pe balcon, am așteptat ca totul să capete sens, până când a devenit imposibil. În stradă un bărbat în zdrențe se adăpostea lângă o cutie de carton pe care-și aliniase țigările. Nu era nimeni altcineva pe stradă. Părea că apără țigările de un pericol invizibil.

La începutul anilor '80, Tata era absent, lucrând în Zair ca diplomat iugoslav minor care răspundea de telecomunicații (orice ar fi însemnat asta). În acest timp, în Sarajevo, răspundeam nefericirii adolescenței și nedreptății amenințătoare a vieții adulte refugiindu-mă în cărți. Sestra avea doisprezece ani, indiferentă la durerea care germina în mine. Mama trecea prin criza vârstei

mijlocii, singură și nefericită, ceea ce la momentul respectiv nu am putut vedea, fiind cu nasul în cărți. Citeam compulsiv, ieșind arareori la suprafața realității pentru a lua o gură de aer fetid din existența celorlalți. Citeam toată noaptea, toată ziua, în loc să-mi fac temele; la școală, citeam pe sub bancă, delict pedepsit frecvent de junta bătașilor din clasă. Mă simțeam confortabil și sigur doar în spațiul imaginar al literaturii: fără un tată absent, fără o mamă deprimată, fără bătașii care mă puneau să ling paginile cărții până când limba mi se înnegrea de la cerneală.

Pe Azra am întâlnit-o pe când împrumutam cărți de la biblioteca școlii și mi-a plăcut imediat apatia de cititor pasionat a chipului ei cu ochelari. Am condus-o acasă, încetinind pasul de fiecare dată când aveam ceva de spus, oprindu-ne când avea ea ceva de spus. Ei nu-i plăcea *De veghe în lanul de secară*, eu nu citisem *Quo Vadis*, prefăcându-mă interesat de *Răscoala țărănească*. Dar era evident că împărtășeam pasiunea de a ne imagina vieți pe care le puteam trăi prin alții: un ingredient esențial al oricărei iubiri. Am descoperit rapid câteva cărți care ne plăceau amândurora: *Mașina timpului*, *Marile speranțe*, *Zece negri mititei*. În prima zi am vorbit aproape numai despre *Piticul din țara uitată*. O iubeam amândoi, deși era o carte de copii, pentru că ne puteam identifica cu o creatură mică pierdută în lumea mare.

Am început să ne vedem, ceea ce deseori însemna să ne citim unul altuia pe o bancă pe malul Miljackăi, sărutându-ne doar când rămâneam fără lucruri despre care să vorbim, atingându-ne precaut, ca și cum dezlănțuirea ar fi putut consuma intimitatea bizară, controlabilă pe care o cultivaserăm. Eram pe deplin fericit șoptindu-i în păr un pasaj din *Franny și Zooney* sau din *Nu-i ușor să spui adio*. Astfel, când Tata, venit în concediu la Sarajevo, ne-a anunțat că vom petrece cu toții vara lui '83 în Africa, am simțit o ușurare stranie: dacă Azra și cu mine eram despărțiți, puteam rezista tentației chinuitoare și evita

depravarea cu care trupul infectează sufletul. I-am promis că-i voi scrie zilnic, în jurnalul meu, deoarece scrisorile din Africa ar fi ajuns mult după întoarcerea mea. Voi nota fiecare gând, i-am promis, fiecare emoție, fiecare experiență, iar când mă voi întoarce vom reimagina totul împreună, ca și cum am citi aceeași carte.

Multe lucruri aș fi vrut să notez în acea primă noapte în Kinshasa: vestul înflăcărat, estul impenetrabil întunecat în timp ce traversam Ecuatorul la apus, amintirea desăvârșită a parfumului din părul ei, o replică din Piticul din țara uitată care ne plăcuse atât de mult amândurora: *Trebuie să găsesc drumul spre casă până la toamnă, înainte ca frunzele să acopere cărarea*. Dar nu am scris nimic și mi-am liniștit conștiința punând-o pe seama zgomotului tobelor. Ceea ce nu am scris a rămas undeva în fundul minții, precum cadourile de ziua mea pe care nu aveam voie să le deschid până nu plecau toți invitații.

În orice caz, a doua zi dimineată Sestra era în sufragerie privind cu o vagă fascinație un tip mărunțel într-un tricou cu un înger doborât în zbor. Mama stătea picior peste picior în fața lui la măsuta de cafea și asculta atentă murmurul său pițigăiat, cu tivul fustei acoperindu-i emisfera nordică a genunchiului.

– *Svratio komšija Spinelli*, mi-a zis. *Nemam pojma šta pria*.

– Bună dimineată, am spus.

– Bună dimineată, amice, a zis Spinelli. Ziua e-aproape gata.

Și a expus un set de dinți descrescând perfect dinspre centru în lateral, către obraji, ca tuburile unei orgi. Sestra a zâmbit alături de el; își ținea mâinile parcate pe coapse, calm imobile, odihnindu-se înaintea noii misiuni: de a da la o parte cele două bucle care-i puneau fruntea între paranteze. Buclele au revenit instantaneu la poziția inițială, vârfurile lor atingând simetric sprâncenele.

A fost prima dată când l-am văzut pe Spinelli și din acel moment fața lui a continuat să se schimbe, deși acum toate

schimbările sunt unificate în cele două riduri dintre ochi, paralele ca un semn de egalitate, și zâmbetul delicat, încurcat care apărea la finalul fiecărei propoziții. A spus:

Scuze pentru zgomot. Câinele plictisit face tâmpenii.

La 16 ani investeam o grămadă de energie să-mi afișez plictiseala: îmi dădeam ochii peste cap, răspundeam lapidar la întrebările părinților, rămâneam impasibil la poveștile de viață pe care le împărtășeau. Îmi construise o armură de fier care îmi permitea să evadesc, să citesc și să mă întorc în propria-mi celulă fără ca nimeni să observe. Dar plictiseala din prima săptămână în Africa, asta era reală. Nu puteam citi; scanam continuu aceeași pagină – 27 – din *Inima întunericului* și nu puteam trece mai departe. Am încercat să-i scriu Azrei, dar nu am găsit nimic de spus, probabil pentru că erau atâtea de spus.

Cu siguranță nu era nimic de făcut. Nu aveam voie să ies singur în jungla umană din Kinshasa. Un timp, m-am uitat la televizor, unde se transmiteau declamațiile lui Mobutu și reclame la cutii cu ulei de cocos plutind pe cerul albastru al fericii accesibile. O dată sau de două ori, în mijlocul zilei, am simțit chiar o dorință rară, inexplicabilă de a sta cu ai mei, dar Tata era la serviciu, Sestra își păzea suveranitatea în devenire cu Walkmanul dat la maxim, Mama era departe, închisă în bucătărie, probabil plângând. Ventilatorul din tavan se învârtea leneș, neîncetat, amintindu-mi crud că timpul trecea aici cu aceeași lentoare cu care amortește mintea.

Tata era un maestru al promisiunilor, un fabulist al posibilităților. Când eram în Sarajevo, proiectase pe imensa pânză cenușie a provincialismului nostru socialist o Kinshasa leagăn al plăcerilor neocoloniale: cluburi exclusiviste cu piscine și terenuri de tenis, recepții diplomatice freventate de bogătașii lumii și de spioni, cazinouri cosmopolite și baruri exotice, safariuri în sălbăticie și pe Philippe, un bucătar autohton pe care îl

angajase de la un belgian mărindu-i salariul la o sumă mai puțin derizorie. În acea primă săptămână letargică, aceste promisiuni au fost mizerabil trădate: nici măcar Philippe nu a venit la muncă. Când Tata ajungea acasă de la ambasadă, luam o cină monotonă încropită de Mama din ce descoperise în frigider: ardei zbârciți și fructe de papaya scofâlcite, pastă de arahide și resturi de animale care s-ar putea să fi fost carne de capră.

Hotărât să risipească norul de plictiseală care plana asupra noastră, Tata i-a telefonat ambasadorului Iugoslaviei, autoinvitându-ne pe toți la reședința lui din Gombe, unde locuiau toți diplomații importanți. Aici vilele erau mari, pajiștile, întinse, florile maiestuoase, înflorite în tufișuri impecabil tunse, iar venerabilul Congo curgea cu seninătate. Excelența Sa și excelența lui soție erau politicoși și lipsiți de orice vigoare umană sau talent de a povesti. Am stat în sala de recepție, adulții trecându-și unul altuia observații („Kinshasa este ciudată”, „Kinshasa e într-adevăr mică”) ca pe borcanul de zahăr. Prin sală se aflau trofee exotice etalate cu grijă: o dantelă de Anvers pe un perete, o străveche piatră mesopotamiană pe măsuta de cafea, în bibliotecă o poză cu Excelențele Lor pe un munte cu vârful înzăpezit. Un servitor cu o centură roșie neplauzibilă a intrat cu băuturile: Sestra și cu mine am primit câte un pahar cu limonadă cu o lingură lungă de argint în el. Nici nu îndrăzneam să mă mișc și, când Sestra, brusc și inexplicabil, s-a rostogolit ca un cățel fericit pe covorul afgan în care picioarele ni se cufundau până la gleznă, m-am temut că părinții ne vor renega.

Imediat ce ne-am întors acasă, am urcat la Spinelli. Mi-a deschis îmbrăcat în tricoul cu îngerul împușcat și în pantaloni scurți, cu picioarele ca niște bețe. N-a părut deloc surprins să mă vadă, nici nu m-a întrebat de ce-am venit.

– Intră, mi-a spus fumând, cu un pahar în mână și muzica bubuind în spatele său.

M-am luminat la față; nu fumasem toată ziua și eram ah-tiat după nicotină. Fumul mi-a coborât în plămâni ca o mătă-se ușoară, apoi, afară, gros, pe nas; era atât de frumos încât mă simțeam amețit și fără suflare. Spinelli bătea la niște tobe imaginare pe ritmul muzicii care urla, cu o țigară pe jumătate fumată între buze.

– Black Dog, a spus. Băga-mi-aș!

În colțul îndepărtat, chiar sub fereastră, era un set de tobe; cinelele aurii tremurau sub curentul aerului condiționat.

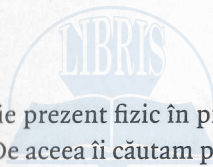
Cântând la tobe solouri și treceri imaginare, Spinelli mi-a făcut confesiuni necerute: crescuse într-un cartier dur din Chicago din care-a fugit imediat ce-a putut; trăise dintotdeau-na în Africa; lucrase pentru guvernul SUA, și nu-mi putea spune ce, pentru că dacă-mi spunea ar fi trebuit apoi să mă omoare. Începea fiecare frază așezat, o termina în picioare, următoarea era acompaniată de lovitul tobelor invizibile. Nu se oprea niciodată din mișcare; spațiul în sine se organiza în jurul lui; iradia atât de mult din propriul sine, încât mă simțeam absent. Abia după ce am plecat de la el, am putut să mă gândesc la tot ce-a zis. Și m-am gândit că era un adevărat american, un mincinos și un lăudăros, și că să-mi petrec timpul cu el era cu mult mai interesant decât jugul vieții de familie sau excelenții diplomați din Gombe. La un moment dat, în timpul fluxului agitat al monologului său, m-a botezat, fără niciun motiv apa-rent, Blunderpuss.

Am urcat din nou la el peste două zile, și apoi iar în ziua următoare. Mama și Tata păreau să nu aibă nimic împotriva, deoarece odată plictiseala mea înlăturată puteam evita cu toții lungile perioade de tăcere arțăgoasă. Probabil se gândeau și că implicarea în lumea reală și printre locuitorii ei fără să ies pro-priu-zis în lume îmi făcea bine, și că astfel puteam să-mi exer-sez engleza. Cât despre mine, la Spinelli puteam fuma cât de mult voiam, muzica era mult mai tare decât ar fi permis ai mei

vreodată, îmi turna whisky în pahar înainte de-a fi pe jumătate gol. Mi-a arătat chiar și cum să cânt puțin la tobe, iubeam să izbesc cinelele. Dar mai mult ca orice, îmi plăceau poveștile lui: mi le livra tolănit pe canapea, suflând fumul țigării spre ventilatorul din tavan ce se învârtea cu rapiditate, sorbind din paharul de J&B, întrerupându-și relatarea pentru câte un solo din vreo piesă Led Zeppelin. Poate că în minciuni există o contaminare cu moartea, o aromă de mortalitate, dar ale lui Spinelli erau foarte distractive.

În liceu avusese o afacere cu țigări și adesea și-o trăsesese cu profesoara de geografie. Făcuse autosptopul de-a lungul Americii: în Oklahoma, băuse cu indienii care-l hrăniseră cu ciuperci care l-au dus acolo unde trăiesc spiritele lor – spiritele aveau cururi mari, cu câte două găuri, mirosind în egală măsură a căcat; în Idaho, trăise într-o peșteră cu un tip care privea cerul toată ziua așteptând o flotă de elicoptere negre să coboare asupra lor; făcuse contrabandă cu vite din Mexic în Texas și cu mașini din Texas în Mexic. Apoi a urmat armata: evitase misiunile dure punându-și ceapă pe pulă ca să mimeze o infecție, în Germania futuse în stânga și-n dreapta, în Muntenegru tăiașe un pește într-o discotecă. Apoi, Africa, unde s-a strecurat în Angola să-i ajute pe luptătorii pentru libertate ai lui Savimbi, a antrenat cu israelienii forțele speciale ale Ugandei, a întins cursa ispitei în Durban. Își spunea poveștile în mod sărind de la una la alta, mișcându-se prin propria viață fără să dea atenție cronologiei.

După aceea, stăteam în pat încercând să organizez în capul meu amestec fluxul conștiinței, astfel încât să-i pot scrie Azrei. Dar nu am reușit pentru că puteam vedea găurile din plasa poveștilor sale, neconcordanțele și contradicțiile și întreg delirul. Când le spunea el, poveștile erau mai presus de orice îndoială, dar scrise deveneau scorneli evidente. Odată ce nu mă mai aflam în aria lui de acțiune, ele își pierdeau sensul; trebuia să

fie prezent fizic în propriile narațiuni ca să le facă plauzibile. De aceea îi căutam prezența; continuam să urc la el.

Într-o seară am urcat, dar Spinelli era pe picior de plecare, dichisit, purtând o cămașă neagră fără nasturi, trăsând a parfum, cu un lanț de aur alunecând sub mărul lui Adam. Și-a aprins o țigară în prag, a tras un fum și a zis Hai! și l-am urmat fără să întreb nimic. Nici nu mi-a trecut prin cap să-i anunț pe-ai mei unde mă duc. Nu veneau niciodată după mine cât eram sus, și plictiseala pe care o îndurasem cu siguranță mă îndreptătea la orice aventură. S-a dovedit că mergeam la cazinoul de după colț.

– Tipul care ține cazinoul e croat, a spus Spinelli. Pe vremuri a fost în Legiunea Străină, a luptat în Katanga, apoi în Biafra. Nici nu vreau să știu ce-a putut face. Mai am câte o afacere cu el și fiică-sa mă place destul de mult.

În timp ce mergeam, nu-i puteam vedea buzele, vocea îi era imaterială. Vibram de curiozitate, dar nu mă puteam gândi la nimic să-l întreb: realitatea pe care o sugera era atât de solidă, aproape de nepătruns. După colț era splendida firmă de neon pe care scria PLAYBOY CASINO, cu S-ul și O-ul licărind incert. Câteva mașini albe și jeepuri militare erau parcate în pietriș. Pe scări, câteva târfe pe tocuri ridicol de înalte, fără să urce sau să coboare, temându-se parcă să nu cadă dacă se mișcă. Dar s-au mișcat când am trecut pe lângă ele; una m-a apucat de braț – i-am simțit unghiile lungi îndoindu-se în pielea mea transpirată – și m-a întors către ea. Purta o perucă mov ca un coif și cercei încărcăți ca ornamentele de Crăciun, cu sâni atâți de striviți în sutienul minuscul, încât i-am putut vedea jumătate din sfârcul stâng. Am rămas pietrificat până când Spinelli m-a eliberat din strânsoarea ei.

– Nu prea fuți, Blunderpuss, nu? a zis.

Trei bărbați stăteau la ruletă, toți beți criță, cu capetele căzându-le în piept între rotații. Ceața groasă a nesăbuirii

masculine plana deasupra mesei, verdele fetrului întrerupt de grămăjoarele de jetoane multicolore. Unul dintre bărbați a câștigat, și-a revenit din toropeală și a cuprins jetoanele cu ambele mâini, ca și cum ar fi îmbrățișat un copil.

– Ia uite cum îi fură crupierul, a zis Spinelli încântat. O să piardă tot înainte de următorul pahar, apoi încă ceva.

L-am privit atent pe crupier, dar nu m-am prins cum fura: când câștigau, împingea jetoanele către ei, când pierdeau, le trăgea către el. Părea totul simplu și corect, dar fascinat de mârșăvie îl credeam pe Spinelli. Am început să compun o descriere a acestui loc pentru Azra. Holul iadului: conul de fum ridicându-se către lampă, deasupra mesei de blackjack, pâlparea isterică a celor două automate din colț, bărbatul de la bar îmbrăcat tipic pentru un proprietar de plantație, costum ușor de in și pălărie de paie, cu mâna dreaptă atârându-i pe lângă bar precum capul unui câine adormit, o panglică de fum de țigară prelingându-se ușor pe mână.

– Hai să te prezint lui Jacques, a zis Spinelli. El e șeful.

Jacques a dus țigara la gură, i-a strâns mâna lui Spinelli, apoi m-a examinat fără un cuvânt.

El e Blunderpuss, fiul lui Bogdan, a spus Spinelli. Fața lui Jacques era perfect pătrată, nasul perfect triunghiular; gâtul părea mai degrabă un joben de carne decât un butuc. Întruchipa cruzimea prietenească a celui care-și organizează viața în jurul profitului și al supraviețuirii; în ceea ce-l privea, eu nu existam în lumea faptelor directe. Și-a scos țigara din gură și, într-o engleză contaminată de consoane croate greoaie, i-a zis lui Spinelli:

– Ce mă fac cu bananele alea? Putrezesc.

Spinelli s-a uitat la mine, și-a clătinat capul cu o neîncredere confuză și a răspuns:

– Pune-le într-o salată de fructe.

Jacques a rânjit și a spus:

– Hai să-ți zic un banc. O mamă cu un copil foarte urât urcă în tren, se așază într-un compartiment. Oamenii intră în compartiment, văd copilul, este foarte urât, nu se pot uita la el, ies, se duc mai departe, oribil copil. Nimeni nu se așază cu ei. Apoi intră un bărbat, îi zâmbește mamei, îi zâmbește copilului, se așază, citește ziarele. Mama se gândește „Ce om bun, îi place de copilul meu, este într-adevăr un om bun.” Apoi bărbatul scoate o banană și o întreabă: Vrea maimuțica o banană?

Spinelli n-a râs, nici chiar când Jacques a repetat poanta: Maimuța ta vrea o banană? Doar l-a întrebat pe Jacques:

– Natalie e aici?

L-am urmat pe Spinelli printr-o perdea de mărgelă într-o cameră cu o masă de blackjack și patru bărbați așezați în jurul ei; purtau toți uniformă, unul bej, ceilalți trei verzi. Natalie era dealerul, cu degetele lungi și fine împărțea cărțile; paloarea îi era luminoasă în camera întunecată; avea brațe subțiri, fără pic de mușchi, cicatrici pe antebrate, zgârieturi pe bicepsii. Pe umăr, urma unui vaccin, ca fața unei monede mici. Spinelli s-a așezat la masă, a dat din cap către ea trântind pachetul de țigări. Ea și-a ridicat pomeții, punându-și zâmbetul între ghilimele. După ce-a împărțit cărțile, a ridicat ușor mâna, ca și cum ar fi dat la o parte un vâl și s-a scărpinat pe frunte cu degetul mic; părul, strâns bine într-o coadă, sclișea pe la tâmpile. Clișea încet, calm; părea că trebuie să facă un efort pentru a-și ridica genele. Am rămas în întuneric fermecat, fumând, cu inima bătându-mi repede, dar liniștit. Natalie era din altă lume, un înger căzut.

Din acel moment, pentru un timp am fost doar noi trei. Am mers peste tot: Spinelli la volanul Land Rover-ului duhnind a câini și funii, bătea darabana pe volan, izbea bordul ca pe cînele, și îi zicea lui Natalie Maimuțica; Natalie fuma în dreapta, privind cu atenție; eu, în spate, curentul de la geamul deschis aducându-mi în față fumul de țigară amestecat îmbătător cu

parfumul ei. Noi trei: Spinelli, Maimuțica, Blunderpuss, personajele unui roman de aventuri.

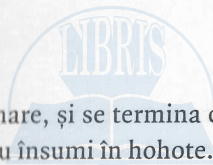
Pe 27 iulie – îmi amintesc pentru că am avut o altă tentativă de a scrie – am mers în Cité să-l căutăm pe Philippe, care tot nu venise la muncă. Probabil era modalitatea prin care Spinelli își ispășea față de Tata păcatele cântatului la tobe. Spinelli și Natalie au venit să mă ia când se crăpa de ziuă; lumina era încă filtrată de rămășițele umede ale nopții. Ne-am îndreptat către mahalale, împotriva mulțimii mărșăluind în coloane ca furnicile: bărbați în pantaloni scurți sfâșiați și zdrențe pe post de cămăși; femei înfășurate în pânze, cărând pe cap coșuri și târând după ele copii cu burțile umflate; câini emaciați, cu limbi lungi, urmărindu-i la o distanță optimistă. Nu văzusem niciodată ceva atât de ireal. Am luat-o pe un drum neasfaltat care s-a transformat într-o cărare de lățimea mașinii plină de hârtoape. Land Rover-ul stârnea o galaxie de praf, chiar și când mergea încet. Cocioabe înjghebate din table ruginite și cartoane erau aliniate deasupra unui șanț, cât pe ce să se prăvălească în el. Am înțeles ce a vrut să spună Conrad prin *devastare locuită*. O femeie cu un copil legat de spate băga rufe într-o apă de culoarea ceaiului și le izbea apoi cu o rachetă de tenis.

Curând, o mulțime urlătoare de copii alergia după mașină.

– Ia fiți atenți, a zis Spinelli și a frânat brusc. Copiii s-au izbit de Land Rover; unul dintre ei a căzut în fund, ceilalți s-au retras și au privit speriați Land Rover-ul pornind mai departe.

– Termină, i-a spus Natalie.

Imediat ce mașina a prins viteză, copiii au alergat din nou după ea; nu vedeau prea des un Land Rover în Cité. Spinelli a frânat iar, plesnindu-se încântat peste coapsă. Am văzut cum fața celui mai înalt băiat se izbește de lunetă și cum îi dă sângele pe nas. Râsul lui Spinelli era gutural, ca lătratul unui câine

mare, și se termina cu trasul nasului. Era contagios; râdeam eu însumi în hohote.

Ne-am oprit în fața unei biserici unde cânta un cor: voci profunde, sobre. Spinelli a intrat să lase un mesaj pentru Philippe, Natalie și cu mine am rămas în urmă. S-a strecurat printre copiii care-i făceau loc murmurând: *Mundele, mundele*. Mi-am dorit să spun ceva care să-i placă lui Natalie, dar singurul lucru la care m-am putut gândi a fost:

– Ce spun?

– Înseamnă „fără piele”, mi-a răspuns.

Băiatul înalt sângera încă, dar nu-și putea lua ochii de la Natalie. Ea i-a făcut o poză; el și-a șters nasul însângerat și s-a întors cu spatele la aparat; alți câțiva copii și-au acoperit fața cu mâinile. Nu știam ce să zic, așa că am închis ochii și m-am prefăcut că dorm.

– Va trebui să vă luați alt bucătar, Blunderpuss, a zis Spinelli, urcându-se la volan. La înmormântarea lui Philippe cântă. E un mort fericit.

Din Cité ne-am dus la piață – Le Grand Marché – și-am umblat de colo-colo; era prea devreme să ne întoarcem acasă. Toate mirosurile și culorile, toate lucrurile din lume: șerpi, gândaci, șobolani și rozătoare, pui cloncănitori și păsări jumulite, pești plați, pești lungi, pești pătrați și creaturi corcite jupuite care păreau să fi suferit împreună chinurile iadului. Spinelli se târguia în Lingala și în engleză, plus mâini și grimase. S-a prefăcut interesat de o maimuță uscată, ale cărei mâini înșfăcau nimicnicia cu o disperare respingătoare; a răscolit prin grămezile de igrane, dar nu a luat nimic. Natalie a făcut poze cu capre terifiate așteptând lângă cântar să fie măcelărite, cu țipari încă mișcând într-o găleată ruginită, cu viermi zvârcolindu-se într-o cutie de pantofi pe care femeia îi proteja cu un ziar de lentila aparatului foto.